

Správy

Sociální pedagogika ve střední Evropě 2010. Inovace a nové trendy

V dňoch 28. 4. – 30. 4. 2010 sa v Brne uskutočnila medzinárodná konferencia *Sociální pedagogika ve střední Evropě. Inovace a nové trendy*, ktorej hlavným organizátorom bol Inštitút medzioborových štúdií Brno (IMS). IMS Brno je súkromnou vysokou školou, ktorá zabezpečuje štúdium sociálnej pedagogiky na interdisciplinárnom základe na bakalárskom a magisterskom stupni a od svojho vzniku každoročne organizuje odborné semináre venované problematike sociálnej pedagogiky.

V roku 2009 zorganizoval IMS I. ročník medzinárodnej konferencie *Sociální pedagogika ve střední Evropě 2009. Současný stav a perspektivy*. Posledné aprílové dni tohto roka patrili II. ročníku pod názvom *Inovacie a nové trendy*. Na príprave medzinárodnej konferencie sa podieľal organizačný výbor pracovníkov IMS pod vedením zástupcu riaditeľa pre vonkajšie vzťahy MUDr. Miroslava Bargela ml., ako aj Sliezska univerzita v Katowiciach a Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Vedecký výbor tvorili profesori, docenti a vedeckí pracovníci spomínaných vysokých škôl: *IMS Brno* (Ing. Miroslav Bargel, CSc., doc. Ing. A. Řehoř, CSc., doc. PhDr. Zlatica Bakošová, PhD., doc. PhDr. M. Machalová, CSc., prof. PhDr. P. Muhlpackr, CSc.), *Sliezska univerzita Katowice* (prof. zw. A. R. Winnicki, prof. zw. E. Syrek, prof. hab. E. Jarosz), *Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica* (prof. PhDr. Jolana Hroncová, CSc., prof. PhDr. Anna Hudecová, CSc., doc. PhDr. Ingrid Emmerová, PhD.).

Cieľom konferencie bolo zistiť, aké je smerovanie sociálnej pedagogiky v krajinách strednej Európy v teórii a praxi, charakterizovať vzťahy medzi sociálnou pedagogikou a príbuznými vedami, reflektovať hrozby v predmete záujmu sociálnej pedagogiky a zdôrazniť zameranie sociálnej pedagogiky na prostredie formálneho a neformálneho vzdelávania. Program konferencie bol rozvrhnutý do troch dní: prvý deň odzneli hlavné referáty, odborným príspevkom boli venované dva nasledujúce dni v rámci štyroch sekcií.

V plenárnom zasadnutí odznelo 7 referátov odborníkov troch krajín: Česká republika, Slovenská republika, Poľská republika:

Prof. Sliwerski (Univerzita Varšava) vo svojom vystúpení predstavil pedagogické smery 20. storočia ako východiská pre sociálnu pedagogiku.

Prof. Bohuslav Kraus (IMS Brno) sa zameril na súčasné ohrozenia sociálneho prostredia, na ktoré reaguje teória i prax sociálnej pedagogiky.

Prof. Winnicki a Dr. E. Bielska (Univerzita Katowice) sa orientovali na novú výskumnú oblasť sociálnej pedagogiky – rezistenciu, *prof. PhDr. Jolana Hroncová, CSc. (Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica)* sa zamerala na konver-

gentný prístup vo vzájomných vzťahoch sociálnej pedagogiky a sociálnej práce.

Prof. PhDr. Miron Zelina, DrSc. (Univerzita Komenského Bratislava) vystúpil s podnetmi teórií výchovy pre sociálnu pedagogiku a so skúsenosťami s reformou školstva v SR.

Doc. PhDr. Zlatica Bakošová, PhD., (IMS Brno) sa zamerala na potrebu inovácie obsahu sociálnej pedagogiky v rámci výskumu sociálnych kompetencií.

Doc. PhDr. Mária Machalová, CSc., Ing. M. Bargel, CSc., (IMS Brno) v spoločnom vystúpení informovali o založení Centra vedy a výskumu a o zámeroch vedeckovýskumnej činnosti IMS Brno.

V prvej sekcii Sociálna pedagogika ako teoretická a praktická disciplína vystúpilo 13 referujúcich. Príspevky potvrdili interdisciplinárne chápanie sociálnej pedagogiky, jej obohatenie o pedagogické, špeciálnopedagogické, sociologické, psychologické a filozofické okruhy. *Z poľských sociálnych pedagógov* vystúpili významné osobnosti sociálnej pedagogiky. Prof. T. Pilch (Varšava) spolu s Dr. K. Rychlickou-Maraszek zdôraznili potrebu konštituovania nového sociálneho poriadku v procese transformácie zmien v Poľsku. Prof. B. Smolińska-Theiss (Varšava) vyzdvihla rolu školy v kontexte spoločenských zmien pri formovaní detí a mládeže. Prof. dr. hab. Wojnowski (Univerzita Poznaň) sa zameril na rolu sociálneho pedagóga v environmentálnom lokálnom prostredí a jeho úlohu pri formovaní sociálnych vzťahov. Dr. W. Junik (Univerzita Kazimierza Vlk) sa zaoberal otázkami resiliencie ako nového smeru v sociálnej pedagogike. Dr. B. Majereková (Univerzita Krakov) vyslovila potrebu smerovania sociálnej pedagogiky ako pomoci spoločnosti človeku v neistých situáciách. *Slovenská sociálna pedagogika* mala tiež svojich reprezentantov. Doc. PaedDr. A. Škoviera (PF UK Bratislava) nastolil problém, či je pedagogika sociálne a emocionálne narušených z hľadiska systému pedagogických vied problémom sociálnej alebo špeciálnej pedagogiky. Mgr. Sukupová (PF UMB B. Bystrica) zaujala myšlienkou novodobej histórie sociálnej pedagogiky „...čo urobili za posledných 20 rokov starší, aby sme my mladší mohli pokračovať...“. PaedDr. L. Alberty (PF UK, Bratislava) prezentoval príspevok o komunikačných kompetenciách sociálneho pedagóga, Mgr. S. Dončevová (FF UK Bratislava) o potrebe výchovy k rodovo citlivému správaniu sa, PhDr. D. Kazanková (FF UK Bratislava) o profesijných kompetenciách ako podnete pre sociálneho pedagóga. *Z českých príspevkov* odzneli mnohé zaujímavé príspevky. Mgr. Laurenčíková z MŠ ČR informovala o inkluzívnej výchove, PaedDr. M. Vážanský (ZU Brno) upozornil na tienisté a svetlé stránky profesie sociálneho pedagóga, doc. PhDr. F. Vízdal akcentoval potrebu rozvíjať komunikačné kompetencie sociálnych pedagógov a PhDr. A. Dolák vysvetlil rozdiel medzi teóriou a paradigmou, vychádzajúc z teórie Kuhna. Mgr. G. Hepenerová (Univerzita Hradec Králové) nastolila

otázku „*byť, žiť, jednat*“ a sociologický príspevok PhDr. J. Šafra (ČAV Brno) prezentoval vplyv kultúrneho a sociálneho kapitálu na dosiahnuté vzdelanie.

V druhej sekcii *Konvergentný prístup k sociálnej práci, sociológii výchovy a iným vedám* bolo prezentovaných 11 príspevkov. Autori sa venovali problematike vzťahov sociálnej pedagogiky k iným vedám: k sociálnej práci, sociálnej andragogike, špeciálnej pedagogike, penitenciaristike, prírodným vedám. Z *poľských príspevkov* zaujal okrem iného príspevok prof. Dr. hab. M. Konopczinského (Vyššia škola resocializácie vo Varšave) o resocializačnej pedagogike, jej smeroch a súčasných teóriách. Prof. nadzw. dr. hab. M. Z. Babiarcz (VS F–P Krakov) zdôraznil význam rodiny z hľadiska formovania ľudskej spoločnosti. Dr. G. Gajewska (Univerzita Zielona Góra) vyslovila myšlienku interpersonálnej a sociálnej pomoci ako základných atribútov sociálnej pedagogiky. Podľa Dr. G. Wiczorek (Akademia Długoša) sa má sociálna pedagogika orientovať na partnerskú spoluprácu a sociálnu pomoc s administratívou samosprávy, nevládnymi a náboženskými organizáciami. Príspevky *slovenských sociálnych pedagógov* (a odborníkov príbuzných odborov) boli orientované na rôzne oblasti. Na konvergentný prístup sociálnej pedagogiky a sociálnej práce pri riešení syndrómu CAN upozornila prof. A. Hudecová (UMB Banská Bystrica). PhDr. E. Fülöpová (PF UK Bratislava) sa naopak zamerala na divergentný prístup. Dva slovenské príspevky boli zamerané na vzťahy sociálnej pedagogiky, sociálnej andragogiky a sociálnej práce. PhDr. K. Gežová (PF UMB Banská Bystrica) analyzovala vzťahy medzi sociálnou pedagogikou, andragogikou a sociálnou prácou. PhDr. L. Kamarášová (PF UMB Banská Bystrica) zamerala svoju pozornosť na sociálnovýchovnú prácu s rómskou rodinou. PhDr. L. Šírová (FF UK Bratislava) a doc. PhDr. M. Machalová sa zaoberali charakteristikou sociálnej andragogiky ako vednej disciplíny a študijnej špecializácie. Vzťah sociálnej pedagogiky, špeciálnej pedagogiky a sociálnej práce prezentovala na príklade konkrétnej sociálnej práce s mentálne narušenými deťmi a mládežou Mgr. M. Debnáriková (DSS Vidiná – Lučenec). Vzťahy medzi sociológiou výchovy a sociálnou pedagogikou boli témou príspevku Mgr. L. Dz. Balúchovej a Mgr. N. Kocovej (PU Prešov). Ďalšie príspevky boli orientované na inovácie v sociálnych službách: Mgr. E. Cisáriková (ŽU Žilina), na ústavnú starostlivosť ako na jednu z možností výchovy a starostlivosti o opustené deti Mgr. M. Mikolajová, Mgr. M. Virčíková (PU Prešov), na hodnotovú orientáciu vojakov z aspektu sociálnej andragogiky PhDr. P. Czirák (MO SR). Z *českých príspevkov* zazneli: PhDr. M. Juzl (IMS Brno) objasnil postavenie penitenciaristiky v systéme spoločenských vied, Mgr. O. Doňková (IMS Brno) sa orientovala na vysvetlenie sociálnej opory ako východiska sociálnej pedagogiky ako životnej pomoci, PhDr. Mgr. J. Tkaczik sa zamerl na možnosti pôsobenia sociálnych pedagógov v sociálnovýchov-

nej činnosti s rodinou stredoškolskej mládeže a Mgr. D. Janderková (MU Brno) upriamila pozornosť na prepojenie sociálnej pedagogiky a prírodných vied.

V tretej sekcii *Zmeny, problémy a hrozby v procesoch utvárania novej európskej spoločnosti v kontexte sociálnej pedagogiky* reprezentoval slovenskú obec prof. P. Ondrejko, DrSc., s príspevkom *Anómia v rodine*. Poukázal na spoločenské faktory a nastolil otázku, či anómiu dokážeme iba zaznamenávať, alebo aj riešiť? Z *poľských vystúpení* upútal pozornosť príspevok autorov prof. K. Mauscha a prof. E. Rysa, (Univerzita Poznaň), ktorí prezentovali postoj sociálnej pedagogiky k mobbingu na pracovisku. Prof. nadzw. Dr. hab. M. Kowalski (Univerzita Zielona Góra) prezentoval príspevok, ktorý apeloval na zvýšenie zodpovednosti za zdravie. Doc. M. Walanczik (Sliezska univerzita Katowice) upozornil na problém závislosti človeka od človeka. Dr. E. Turska (Univerzita Zielona Góra) nastolila problém rizík konzumnej spoločnosti, medzi ktoré patrí napríklad rýchle uspokojovanie individuálnych potrieb mladých ľudí. Dr. M. Styczinska (Univerzita Poznaň) poukázala na príklady kompenzovania sociálnych problémov, ktoré ohrozujú jednotlivca v prostredí malého mesta. Mgr. E. Wojnowska (Vyššia škola Poznaň) svoj príspevok formulovala v súlade s cieľmi Európskeho roka boja s chudobou a biedou. Mgr. J. Wojnowska (Univerzita Poznaň) sa zamerala na ochranu a integráciu emigrantov v Európe, na pravidlá ich začleňovania do spoločnosti. Na sociálne a kultúrne rozdiely medzi mladými ľuďmi a ich zaradenie do sociálnych pozícií a subkultúr upozornil vo svojom príspevku Dr. K. Sawicki (Univerzita v Bialystoku). Postaveniu a životnému štýlu adolescenta v konzumnej spoločnosti a populárnej kultúre, s ktorou sa stotožňuje, sa vo svojom príspevku venoval Dr. M. Gwozda (Univerzita v Lubline). *Českú sociálnu pedagogiku* a príbuzné odbory prezentovali: doc. PhDr. P. Muhlpačr (IMS Brno) o probléme resocializácie v kontexte sociálnej pedagogiky, doc. PhDr. M. Urbanová (PF MU Brno) sa zamerala na vysvetlenie rozdielov medzi normalitou a deviáciou. PhDr. J. Tinka prezentoval problém prevencie sociálno-patologických javov, najmä prevencie alkoholizmu stredoškolskej mládeže, PhDr. J. Smolík (MU Brno) zdôraznil úlohu sociálnej pedagogiky a sociálnej patológie pri riešení problému subkultúr mládeže a ich negatívnych prejavov, ako je násilie a vandalizmus, PhDr. Z. Reguli (MU Brno) prezentoval príspevok z oblasti penitenciaristiky o problémoch odsúdených žien a mužov a o eliminácii stresu vo výkone trestu odňatia slobody prostredníctvom športových aktivít.

V štvrtej sekcii *Sociálna pedagogika v školskom prostredí a v neformálnom vzdelávaní* odznelo 18 príspevkov. Najrozsiahlejšie zastúpenie mali príspevky *slovenských sociálnych pedagógov* (Banská Bystrica, Žilina, Trnava, Prešov). Doc. PhDr. I. Emmerová (PF UMB Banská Bystrica) sa zamerala na objasnenie situácie v sociálnej pedagogike v SR prostredníctvom legislatívy a výsled-

kov výskumu zameraného na uplatnenie sociálnych pedagógov v praxi. Mgr. V. Zemančíková (ŽU Žilina) poukázala na možné ekonomické a iné problémy so zaradením sociálnych pedagógov do škôl ako odborníkov prevencie a sociálnej a prosociálnej výchovy. Na preventívnu oblasť boli zamerané viaceré príspevky: PhDr. D. Galbavého (PF TU Trnava) na prevenciu výchovne problémového správania a závislostí od automatov, Mgr. L. Žigovej (PF UMB Banská Bystrica) na prevenciu patologických javov v škole a spoluprácu s mimoškolskými inštitúciami. Prevencia šikanovania a práca s aktérmi šikanovania bola témou príspevku PaedDr. N. Bizovej (PF TU Trnava), preventívne programy, ktoré majú riešiť deviáciu, príspevku PhDr. M. Tomčíkovej (UMB B. Bystrica). Príspevok PhDr. I. Hupkovej a Mgr. A. Šprtovej (NOC Bratislava) sa zaoberal miestom sociálneho pedagóga v osvetovej práci a v prevencii sociálnopatologických javov. Na osvetovú činnosť mimovládnych organizácií s rómskymi deťmi a mládežou bol orientovaný príspevok PhDr. K. Kalamárovej. Príspevky *poľských autorov* sa zaoberali problémom zdravia: Dr. J. Bulska (Sliezska univerzita Katovice) sa zamerala na psychosociálne problémy detí s ADHD, na fungovanie chronicky chorého dieťaťa v škole poukázala Dr. A. Dworaková, na ochranu zdravia zase príspevok Dr. M. Banacha (Univerzita Krakov), ktorý prezentoval pravidlá a metódy práce s fetálnym alkoholovým syndrómom. Problém kľúčových kompetencií a možnosti ich rozvoja pomocou tvorivosti načrtla Dr. M. Danielak-Chomačová (Akademia Podlaska). Dr. A. F. Jurczaková (Univerzita Zieloná Góra) charakterizovala súčasné požiadavky trhu práce na vzdelávanie mládeže v učňovskom školstve, čím sa dotkla aj oblasti didaktiky. Za *českých odborníkov* vystúpilo niekoľko reprezentantov: PhDr. M. Vávra sa zameral na výchovné štýly a výchovné hodnoty rodiny, ako aj na prezentáciu výsledkov výskumu mladých ľudí a ich rodičov o hodnotách a štýloch výchovy v rodine, PhDr. M. Vít poukázal na hrozby doby – kyberšikanu a prezentoval výsledky výskumu detí o sebaobrane a ich postojoch k využívaniu a zneužívaniu fyzického kontaktu. PhDr. M. Poledňová (MU Brno) sa zamerala na determinanty voľby povolania v jednotlivých vývojových etapách, podložené výskumnými zisteniami. Mgr. K. Vojtíšková (ČAV Brno) prezentovala výskumné zistenia o školskom úspechu a neúspechu žiakov pražských škôl.

Pestrý odborný program umožnil *diskusiu* až po ukončení prezentácie všetkých príspevkov v posledný deň konferencie. Formálna aj neformálna odborná diskusia však prebiehala v priebehu celej konferencie, najmä vo večerných hodinách, kedy bol priestor na upevňovanie dobrých vzťahov medzi účastníkmi troch krajín. V záverečnej diskusii vystúpil riaditeľ IMS Brno M. Bargel, ktorý sumarizoval výsledky konferencie a vyjadril myšlienku o rôznorodosti odborného zamerania sociálnej pedagogiky a jej príbuzných disciplín. Vyjadril vieru v to, že konferencia bola pozitívnym krokom pre

rozvoj českej sociálnej pedagogiky. Zo zahraničných hostí vystúpila prof. B. Smolińska-Theiss ktorá ocenila konvergentný prístup odborníkov slovenskej a českej sociálnej pedagogiky a sociálnej práce, a prof. P. Ondrejko-vič, DrSc., ktorý upozornil na to, že teoreticky možno rozpracovať sociálnu pedagogiku v strednej Európe v súlade s európskou sociálnou politikou.

Na záver konferencie vystúpili moderátori sekcií (Bakošová, Machalová, Jarosz, Juzl, Syrek), ktorí zovšeobecniili zameranie príspevkov jednotlivých sekcií. Konferenciu uzavrel M. Bargel, ktorý poďakoval všetkým aktívnym účastníkom, vedeckému výboru a organizačnému výboru. Možno konštatovať, že rozdiely v rozvoji sociálnej pedagogiky v jednotlivých krajinách spočívajú v ich špecifikách: poľská sociálna pedagogika je zameraná na spoločenské ohrozenia, problematiku zdravia a problematiku pomoci a resiliencie, najmä v teoretických prístupoch. Slovenská sociálna pedagogika spája teóriu s praxou a jej orientácia je preventívna. Príspevky českých sociálnych pedagógov boli obsahovo rôznorodé, českí sociálni pedagógovia ako aktívne vystupujúci chýbali. Veríme, že zborník z konferencie nájde svojich čitateľov v celej pedagogickej obci, ktorá prezentuje v teóriách humanizmus.

Zlatica Bakošová

Prednáška o štandardoch vedy na pôde Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV

Pod záštitou Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV odznela dňa 2. 6. 2010 v priestoroch Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave prednáška prof. Štefana Šveca, CSc., s názvom *Štandardy vedy PAG (pedagogickej, andragogickej, geragogickej)*. Na úvod sa prítomným prihovril prof. L. Macháček, predseda SPS pri SAV, ktorý privítal účastníkov a predstavil zámer Slovenskej pedagogickej spoločnosti organizovať pravidelné prednášky na aktuálne odborné témy v spolupráci s redakciou časopisu PEDAGOGIKA.SK.

Prednášajúci prezentoval svoju víziu vedy o výchove (edukácii) podrobenú dlhoročnému bádaniu a komparácii so zahraničnými zdrojmi, pričom tematický rámec bol skutočne pestrý: postupne boli predstreté otázky relevantných súčastí výchovovedy/edukológie, poňatia antropagogiky (nie antropogogiky, ako zdôraznil autor), t.j. pedagogiky, andragogiky a geragogiky, tabelárneho konceptu štandardov – agogík, štandardov etickej kultúry výskumu, vývoja a vyhodnocovania (VVV), štandardov jazykovej kultúry edukológie a štandardov výkonu kultúry profesionálnej praxe VVV.